

DRIEMAANDELIJKS KONTAKTBLAD VAN DE
HEEMKUNDIGE KRING "NORBERT DE VRIJTER".

Tweede jaargang nr.8. december 1984.

Verantwoordelijke Uitgever :

"Norbert de Vrijter" v.z.w.

P/a. Jos Aerts, Boskant 17 2418 LILLE

Heemkundige Kring

"Norbert de Vrijter" v.z.w.

Lokaal: ' Hof d'Intere '

Pastorijstraat 2

2152 WECHELDERZANDE

Rek.nr.954-7353871-55

KERSTAVONDWANDELING-KERSTVIERING-GEZELLIG SAMENZIJN - 24 DECEMBER - KERSTAVOND

Wegens het overdonderend succes vorig jaar, vond het bestuur van onze kring het gepast andermaal op kerstavond, zijnde maandag 24 december 1984, een kerstwandeling met kerstavondmis en aansluitend gezellig samenzijn te organiseren.

Omdat vele deelnemers vorig jaar van oordeel waren dat dit evenement te laat eindigde, werd het vertrek van de wandeling vastgelegd op 19 u 30 STIPT.

Plaats van het vertrek (met ruime parking) is het voetbalplein van F.C.Poederlee in de Heggelaan te Poederlee. De heenwandeling, die zal gebeuren door verrassende en onverwacht mooie plekjes, zal iets meer dan een uur in beslag nemen, (Er zal gelet worden op tempo en rustpauzen zodat IEDEREEN kan deelnemen) waarna de eucharistieviering zal plaatsgrijpen in een sfeervol kader met aangepaste muziek.

De aankomst op het oord van vertrek wordt voorzien omstreeks 22 u 30 waarna een sobere doch uitstekende kerstmaaltijd (deze maal in een ruim lokaal), voorafgegaan door een deugdlopende kerstdrank, de inwendige mens zal versterken. Daarna kan U in gezellig samenzijn deze kerstavond besluiten, genietend van aangepaste muziek, vertellingen en een goeie trappist, tripel of andere minder geestrijke en geestlijke dranken.

Gezien de verwarmings- en elektriciteitskosten en de onkosten in spijs en drank

durven wij U verzoeken om een deelnemingsprijs van 100,- frank per persoon.

LET WEL OP: Gezien het beperkt aantal plaatsen (120 personen) dient U wel op voorhand in te schrijven TEN LAATSTE TOT EN MET VRIJDAG 21 DECEMBER 1984 enkel en alleen bij bestuurslid Jos Willems, Heiend 7 te 2418 Lille (nabij verzorgingstehuis Lindelo) of telefonisch (014) 55 73 57.

Even herhalen: VERTREK: 19u30 stipt aan terrein F.C.Poederlee.

Wacht niet met inschrijven!!!!

VERSLAG PROEFOPGRAVINGEN TE GIERLE

In november 1962 werd op het toendertijd nieuwe kerkhof op voorhistorisch aardewerk met verbrande menselijke beenderresten gestoten bij het delven van graven (ROOSENS,H. Archeologie, 1962, 2, blz.66). Deze urnen kunnen in de Laatste Ijzertijd, enkele eeuwen vóór onze tijdrekening, geplaatst worden. De potten bevinden zich heden in het museum Taxandria te Turnhout.

Een heuvel, gelegen achter het voormalig klooster van voornoemde deelgemeente op het eigendom van de familie Peeters-Govers (kadaster Gierle nr.714 E5), kon voor een grote grafheuvel gehouden worden. Het bestuur van de heemkundige kring 'Norbert de Vrijter' wilde op deze vraag een duidelijk antwoord en bekwam van de eigenaars de welwillende toelating tot archeologisch onderzoek. Onze kring wil haar hier dan ook zijn meest oprechte dank betuigen.

Op 30 september werd overgegaan tot het trekken van een proefsleuf door Karel Neefs, Jos Willems, Walter Diels en Walter Van den Branden onder de leiding van Paul Janssens. Omdat bij positief resultaat de opgraving volgens de klassieke kwadrantenmethode zou uitgevoerd worden, werd in het zuidwestelijk cirkelsegment, langsheen de noordzuidmiddellijn een proefsleuf uitgegraven over een lengte van 7.50 meter en een breedte' van 1 meter.

Het profiel vertoonde sporen van ophoging onder de vorm van gemengde lagen humusgrond en zavel. Nergens waren er sporen van plaggen. Enkele kleine geglazuurde aardewerkscherven en een tamelijk modern ijzeren gebruiksvoorwerp waren de enige vondsten.

Op het oorspronkelijk oppervlak vertoonde zich de oude landbouwlaag. Hier ,werd de proefopgraving gestaakt en de heuvel terug in zijn oude staat gebracht.

Wanneer en met welke aarde deze ophoging tot stand kwam zal nu verder dienen opgezocht in eventuele archiefstukken.

Dr. Paul A.Janssens

SINT.TEUNISVUUR ZATERDAG 19 JANUARI 1985 TE LILLE-KINDERFEEST – KERSTBOMENAKTIE

Ook deze maal zal onze kring haar steun en medewerking verlenen aan het tweede Sint-Teunisvuur - een feest speciaal voor de kinderen van Lille - op 19 januari 1985

rondom en in de Ruitershal op de Balsakker te Lille. Attracties zijn onderandere de Sint-Teunisvuurstapel, muziek en dans, animatie, spelletjes, gratis pannekoeken, enzovoorts. Vorig jaar brachten hier een paar leden van onze kring een gesmaakt, doch leerzaam optreden van Sint-Antoniussen (twee!!): Ook dit jaar zorgen wij voor een soortgelijke verrassing voor het jonge volkje.

Aan onze leden van de deelgemeente Lille wordt gevraagd hun kerstboom (de ballonekens en andere versierselen er wel af, wel te verstaan) op dinsdag 8 januari langs de straatkant te zetten, want dan zullen deze dag de gemeentewerkliedende bomen ophalen om te gebruiken voor het grootse sintteunisvuur. Vorig jaar hadden heel wat leden van onze kring alzo hun ~~steentje~~ boompje bijgedragen tot het welslagen van dit uniek kinderfeest. Bedankt op voorhand!!

TENTOONSTELLING - VOORSTELLING JAARBOEK 1984

Ons tweede jaarboek komt weldra van de persen! Hierin vindt U verscheidene artikels. aangaande de vier deelgemeenten die zeker in Uw smaak zullen vallen. Nu is het zelfs zo dat dit jaarboek 178 bladzijden zal bevatten in plaats van de vooropgestelde 144 bladzijden zodat U, die reeds ingeschreven had voor dit jaarboek, zomaar 34 bladzijden gratis aangeboden krijgt. Een greep uit de inhoud van het jaarboek:

- * W.VAN DEN BRANDEN, 'De Croon' in het land van de meesterbrouwers: de geschiedenis van een herbergbrouwerij te Lille vanaf 1587, eerijds gekend over gans de Kempen.
- * K.NEEFS, Brieven van soldaten van Napoleon van Gierle :dank zij een twintigtal onuitgegeven brieven van jongens van Gierle wordt hun wedervaren gereconstrueerd.
- * F.WOUTERS, Gustaaf Christiaan De Bruyne : internationaal gekend kunstschilder en graficus, gestorven te Poederlee in 1981
- * J.VAN OLMEN, Geschiedenis van het schoolwezen te Wechelderzande: talrijke klasfoto's.
- * R DE BACKER. Lille vijftig jaar geleden: Lilse zestigjarigen vertellen over hun jeugd
- * W.VAN DEN BRANDEN, De Sint-Ambrosiusgilde van Gierle
- * P.JANSSENS, Dr.Tricot-Royer van Poederlee
- * P.VAN GESTEL, Gehuwde paren van Poederlee (vervolg)
- * Oude dorpszichten, oude klasfoto's van de vier deelgemeenten

Dit jaarboek zal officiëel voorgesteld worden op 3 en 4 februari 1985 in de feestzaal van de Gemeentelijke jongensschool, waar ter dezer gelegenheid een tentoonstelling zal lopen over " De School in vroegere tijd " met onderandere talrijke klasfoto's uit de vier deelgemeenten. Mensen die nog klasfoto's bezitten en deze willen ter beschikking willen stellen voor deze tentoonstelling worden verzocht contact op te nemen met een van de bestuursleden. Interessant zou zijn wanneer U tracht de mensen op de foto te identificeren. Natuurlijk zorgen wij ervoor dat U Uw eigendom in dezelfde staat als afgeleverd terug thuisbezorgd krijgt. Dank bij voorbaat!!!

HEEMKUNDIGE KRING VORSELAAR - HEKSENWANDELING 28 DECEMBER 1984

Onze heksenwandeling met als thema: "wandeling doorheen de sagen en legenden rondom de Haarlebeek" kende een daverend succes.

Een hondel'dtwintigtal moedige wandelaars genoten van een twee uur durende wandeling waarin heksen, geesten, brandende schepers, zwarte honden, heksenbomen en heksendranken aan de orde waren.

Speciale dank gaat naar de drie gidsen, Louis Verstappen, Emiel Peeters en Walter Van den Branden en anderzijds Yvonne Boeckx en Bie Laenen die in Kempische klederdracht hun heksendrank aan de man brachten.

Onze kring kreeg trouwens al talrijke aanvragen binnen om deze wandeling nog eens over te doen. Gezien het groot aantal aanvragen (over de tweehonderd personen !) kunnen wij dit werkjaar - gezien de grote voorbereiding - niet meer voldoen aan deze vraag.

Geen nood, wie dit evenement mistte en soortgelijke manifestatie nog wil meemaken, spoedt zich op vrijdagavond 28 december 1984 naar Vorselaar om er in de Molenheide soortgelijke verhalen en bezweringen te aanhoren van heksen en spoken die Vorselaar en Grobbendonk onveilig maakten, Louis Verstappen, lid van onze kring en heksenmeester bij uitstek, zal trouwens een van de gidsen zijn.

Naar wij vernamen bedraagt de deelnemingsprijs ook hier 50,-F en wordt er bijeenkomst geblazen aan het lokaal van de fotoclub van Vorselaar in het dorp nabij het parochiecentrum.

Ook hier geldt het parool: geen zaklantaarns, enkel stallantaarns.

Onze kring verleent trouwens haar medewerking door haar stallantaarns uit te lenen aan onze geestesverwanten van Vorselaar.

MIE BROOS WERKGROEP

De naam van deze grote dame - zij was nochtans een van de meest eenvoudige mensen van Vorselaar - klinkt bij de oudere mensen beslist niet vreemd in de oren.

Mie Broos, die ook te Lille verwanten heeft wonen, van het Heike van Vorselaar, genas duizenden mensen en kende de werking van kruiden en zalven als geeneen. Zij genoot in de jaren twintig trouwens een faam zelfs ver buiten de Europese grenzen. Wij zoeken dus mensen die nog over haar kunnen vertellen of zelfs door haar genezen werden: oudere mensen van rond de zeventig jaar en ouder moeten beslist over haar gehoord hebben. Doe dus navraag bij ouders, grootouders, familie of kennissen: weldra is het te laat! Alle gegevens zijn welkom. Stuur een briefje met informatie of neem contact op met Walter Van den Branden Boskant 76 2418 Lille tel. 014/ 55 70 07. Leden van onze kring, doch ook anderen, die willen meewerken in interviews en samenbrengen van de gegevens zijn meer dan welkom. Mogelijk kunnen wij rond dit thema een werkgroep starten?

Neem ook hiervoor contact op met bovenstaand adres.

HEEMKUNDIGE BIJDRAGEN NR. 9

NIEUWE KLOKKEN VOOR DE SINT - PEETERSKERK TE LILLE (1597 - 1639)

De tweede helft van de zestiende en eerste helft van de zeventiende eeuw waren voorzeker een rampzalige periode voor onze streken. Het was de tijd van de beeldenstorm (1566), de vrijheidsstrijd van de afgescheurde Noordelijke Nederlanden, kortom perioden van bezetting en herovering. Al was het voor de toenmalige bewoners van onze Kempen niet meteen duidelijk wie nu eigenlijk de "vijand" was en wie de "bondgenoot": oorlog betekende immers alleen voor hen inkwartiering van soldaten, bovenmenselijk zware belastingen, voedsel- en geldopeisingen en pesterijen, ongeacht welk leger het betrof. Ook de kerken werden niet gespaard, wat mag blijken uit volgende gebeurtenissen die zich afspeelden op het einde van de zestiende eeuw, niet zonder reden door latere geschiedschrijvers "de ongelukseeuw" genoemd.

Vanaf de tweede helft van oktober 1576 was de versterkte stad Herentals in handen gevallen van de Staatsen of geuzen (opstandelingen, meestal protestanten, tegen de Spaanse koning die ook over de Nederlanden regeerde) en deze bleef in handen van de opstandelingen tot 17 juli 1584. Het Staatse garnizoen trok zich toen terug naar Antwerpen onder druk van het Spaanse leger onder de leiding van de geniale Alexander Farnèse, hertog van Parma. Gedurende die bezettingsperiode controleerden de Staatsen bijna de ganse Kempen vanuit Herentals en tussen 1582 en 1584 werden de twee klokken die de Lilse kerk in 1575, naar de getuigenis van de toenmalige deken van Herentals, toen bezat door het Herentalse garnizoen geroofd en naar onbekende bestemming weggevoerd. In 1584 stookten enkele soldaten van dit garnizoen trouwens het Lilse kerkgebouw met uitzondering van de kerktoren af.(1).

Jaren later had de pastoor van Lille het gerucht opgevangen als zou er te Kessel, toendertijd bijvang van de stad Lier, een door de Staatsen geroofde, vreemde klok in de kerktoren hangen. Henrick Oskens, schepen van Lille, werd op onderzoek uitgestuurd, doch de Kesselse pastoor was van oordeel dat Lille geen aanspraak op de klok kon maken: "Ghij doet wel ,dat ghij naer uwe clocke vernemt, maer den name van Lille en staet daer nyet op ofte ten is uwe clocke nyet !" Later bleek inderdaad dat de bedoelde klok

afkomstig was van de Vosselaarse kerktoren (2).

In 1597 liet de Lilse magistraat dan een nieuwe klok gieten door klokgieter Frans Claes van Herentals (gestorven te Herentals in 1626) voor 392 guldens, waarvan 66 guldens "voor sijne conste van gieten".(3). De klok zou een gewicht gehad hebben van 296½ pond en werd in 1724 hergoten door klokgieter Guillelmus Van Everbroeck te Hoogstraten.

Een tweede klok kwam er door de gulheid van ene Jan Van Oeckel die in 1597 een vierde van zijn sterfhuis naliet aan de kerk om een nieuwe klok te gieten. In 1607 goot de gekende Mechelse meester-klokgieter Jan III Van den Gheyn een klok van 555 pond en 4 onzen met als opschrift: "JAN VAN DEN GHEYN HEEFT MY GEGOTEN INT JAER 1607
JAN VAN OECKEL SINTE PEETER PATROON TOT LILLE".(4).

Over de derde klok, die gegoten werd in 1639, bezitten wij gedetailleerde gegevens dank zij de rekeningen van de kerkmeester van die tijd.

Per testament van 5 december 1622 liet Maria Van Oeckel, dochter van Adriaen Van Oeckel, aan de Kerk van Lille driehonderd guldens plus nog eens honderd guldens tot onderhoud van de armen en voor het gieten van een derde en vierde klok. Jaarlijks zou in de kerk dan een jaargetijde moeten gehouden worden tot lafenis van de ziel van de milde schenkster.(5). Het geschonken kapitaal werd dadelijk uitgezet in renten, welke jaarlijks een fikse intrest opbrachten voor de Kerk. Mechelen was in die periode inderdaad het centrum van de klokgieterij: De schout van Lille, Wouter Van Steenhuys , de president-schepenen Cornelis Van Eynde Huybrechtssone en Jehan de Proost, heer van Lille, begaven zich op 17 mei 1639 rechtstreeks naar Mechelen om er de nieuwe klokken voor de Lilse kerk aan te besteden. Ene Cornelis Loomans voerde hen met paard en kar naar deze stad.

Peeter de Clerck, clockghieter tot Mechelen op de Veemerckt, bleek de gunstigste prijs te bieden en kreeg dan ook de opdracht tot het gieten van de twee klokken.

In Herentals en Grobbendonk werden door de borgemeester van Lille de bovenvermelde uitgezette kapitalen opgehaald, doch toen bleek dat een vierde klok boven de financiële mogelijkheden lag. Cornelis Van Eynde Huybrechtssone begaf zich daarom ijlings terug naar Mechelen "... om de een klok op te segghen dat heren maer een en souden ghieten." In de vroege herfst van 1639 stuurde Peeter de Clerck een bode naar Lille om

te melden dat de nieuwe klok mocht afgehaald worden.

Te Lille besteedden schout en schepenen de karren en paarden aan die de klok naar Lille zouden voeren. De laagste bidders waren Nicolaes Jacobs en Jan Honinckx die per paard en per dag 2 guldens en 2 stuivers vroegen.

Twee dagen voor het vertrek van de twee karren spoedde schout Wouter Van Steenhuys zich naar Mechelen “... omme alles te prepareren”.

Gelukkig maar, want daar bleek dat de karren niet zouden bestand zijn tegen het gewicht van de nieuwe klok. Daarom werd een “raeymaeker” (wagenmaker) aangeklampt die bij aankomst van de karren een ervan zou opmaken, zodat deze de klok zonder ongelukken naar Lille zou kunnen voeren. Bovendien werd de desbetreffende wagen extra voorzien van smeer.

Dierck Michils van Mechelen had ondertussen ook “den clepele totte nieuwe clocke swaer sijnde 82 ponden” geleverd voor 20 guldens 10 stuivers.

Door middel van een grote kraan werd de klok op de wagen gezet en naar de officiële stadswaag gevoerd waar de klok werd gewogen op haar juiste gewicht: 759 pond en 5 onzen.

Te Lille stonden de werklieden klaar om de klok naar haar definitieve bestemming te brengen, doch eerst werd de klok plechtig ingewijd met mirre. Dan werd de klok in het belfort gehesen waar de werklieden na deze delikate karwei de mei konden drinken: “Int opdoen vande clocke aende arbeyders voor hunnen meye betaelt XXX III stuyvers”.

Smid Jannen Poels had de leiding over de werken: hij bevestigde ook de klok aan haar as en bracht “den reepe ofte seel” (klokzeel) aan.

De ganse Lilse bevolking was zonder twijfel tevreden over hun nieuwe grote klok en schout Van Steenhuys betaalde dan ook zonder dralen op 24 oktober 1639 de resterende 609 guldens die de kerk van Lille de Mechelse klokgieter nog schuldig was. .(6).

Op de band van de klok had de klokgieter laten graveren:

“ PEETER DE CLERCK HEEFT MY GEGOTEN TOT MECHELEN OP DE VEEMARKT

INT JAER 1639

MARIA VAN OELCKELE DIE HEEFT MY GEGEVEN TOT LILLE

M.HEER JAN DE PORS HEERE VAN LILLE

WAUTER STEENHAUS SCHAUTUYT/ CORNELIS VAN DEN ENDE

MACHIEL LOCKX SECRETARIS

“ .(7).

In totaal had deze klok (vervoer, arbeid, verteer en alle bijhorigheden) 756 guldens 5 stuivers gekost.

DOCUMENT:UITTREKSELS UIT DE KERKMEESTERREKENING VAN 1649

" Andere rekeninghe die den voors(chreven) Cor(neli)s Van Eynde is doen(de) over de penn(inghen) gecomen van Maria Van Oeckele wijlen, vergoudt tot eender clocke.

Item alwanneer de clocke te ghieten tot Mechelen is besteedt verteert bij mijn heere, den schouteth, Cor(neli)s Va(n) Eynde ende andere tsamen de somme van
XXXVII gul(dens) X st(uyvers)

Item bij hem alnoch betaelt aen Cornelis Loomans die met zijne kerre ende peerdt mede heeft geweest tot Mechelen
IIII gul.

Item heeft hij rendante betaelt aen(den) boode die den clockgieter hadde gesonden over de nieuwe clocke te haelen
II gul. II Oort

Int wijden vandeselve clocke aen mirre betaelt
XVI st.

Item bij hem rendante betaelt aen Jannen Poels de somme van XV gul(dens) XII st(uyvers) voor zijne gedane dachuren int opdoene vande clocke, het doene vanden houte, tot den reepe als andersins volgens zijne quitantie ...

Item brengt hij rendante alnoch voor vuytgheve de somme van sesshondert negen gul (dens) die door handen van(den) schouteth Steenhuysen ende Cor(neli)s Van Eynde zijn betaelt aen Peeter de Clerck clockgieter tot Mechelen op minderinghe ende afcortinghe vande nieuwe clocke bij hem voor desen dorpe ghelevert volgens de quitantie hiermede gaende van date den XXIIIIen octob(er) 1639 ...

Item alnoch betaelt over het coopen vanden reepe ofte seel tot de clocke volghens sekere billette
V gul. V st.

Item door handen vanden Heere Schouteth betaelt tot Mechelen aen Dierck Michils over het leveren vanden clepele totte nieuwe clocke swaer sijnde 82 ponden ijder pont V st(uyvers) volgens de quitantie compt tsamen tot
XX gul. X st.

Item inde waghe betaelt int wegen derselver clocke
III gul.

Item betaelt aende crane int laden vande selve clocke
XVIII st.

Item Benden raeymaeker tot Mechelen betaelt die den wagen maeckte ende Benen nieuwen sweemer daeraene maeckte
XXIIII st.

Item heeft denselven Van Eynde naer Mechelen geweest int opseggen vande eene clocke voor sijne vacatie
II gul.

Item is deselve clocke bestet omme tot Mechelen te halen voor ijder peert des dseghs II gul.II st. die daeromme ewech hebben geweest te weten Nicolaes Jacobs ende Jan Honinckx ijder III dagen is voor Nicolaes Jacobs II peerden XII gul.XII st./ voor Jan Honinckx VI gul. VI st

VOETNOTEN:

- (1) R.PEETERS, Lotgevallen van een te Vosselaar geroofde klok, anno 1596, in Taxandria, Turnhout, (1955), blz.57-58.
H.DE KOK, Lille in een notedop in J.AERTS en J.WILLEMS, Lille, het Croatendorp, Lille, 1981, blz.15
- (2) R.PEETERS, o.c., blz..6l
- (3) J.R.VERELLEN, klokken en klokgieters te Herentals, in Taxandria, Turnhout,(1952), blz.13.
- (4) J.AERTS en J.WILLEMS, o.c., blz.137
- (5) Pastorij Lille, Kerkarchief Lille nr.238 : testament Maria Van Oeckel.
Heden ten dage wordt er in de kerk van Lille nog een mis opgedragen als jaargetijde van Maria Van Oeckel !
- (6) R.A.A.-G.A.Lille, R.I nr. (49): Kerkmeesterrekeningbewijs 1629.
- (7) J.AERTS en J.WILLEMS, o.c., blz.137

DRIEMAANDELIJKS KONTAKTBLAD VAN DE
HEEMKUNDIGE KRING ' NORBERT DE VRIJTER '
Tweede jaargang nr.8a. januari 1984.

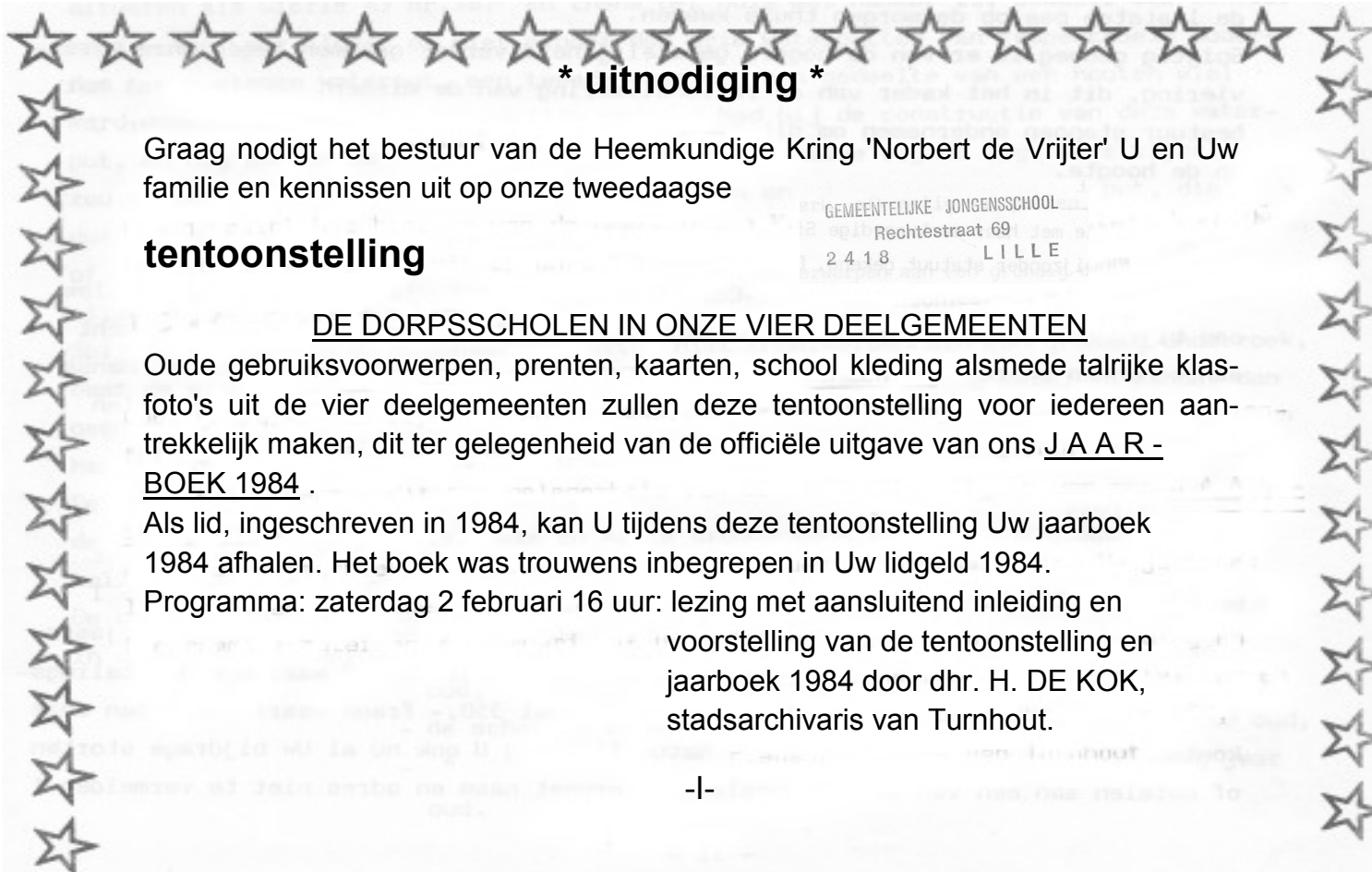
Verantwoordelijke Uitgever :

'Norbert de Vrijter' v.z.w.

P/a. Jos Aerts, Boskant 17 2418 LILLE

Heemkundige Kring
'Norbert de Vrijter' v.z.w.
Lokaal: ' Hof d'Intere '
Pastorijstraat 2
2152 WECHELDERZANDE
Rek.nr.954-7353871-55

*** uitnodiging ***

Graag nodigt het bestuur van de Heemkundige Kring 'Norbert de Vrijter' U en Uw familie en kennissen uit op onze tweedaagse

tentoonstelling

GEMEENTELIJKE JONGENSSCHOOL
Rechtestraat 69
2418 LILLE

DE DORPSSCHOLEN IN ONZE VIER DEELGEMEENTEN

Oude gebruiksvoorwerpen, prenten, kaarten, school kleding alsmede talrijke klasfoto's uit de vier deelgemeenten zullen deze tentoonstelling voor iedereen aantrekkelijk maken, dit ter gelegenheid van de officiële uitgave van ons J A A R - BOEK 1984 .

Als lid, ingeschreven in 1984, kan U tijdens deze tentoonstelling Uw jaarboek 1984 afhalen. Het boek was trouwens inbegrepen in Uw lidgeld 1984.

Programma: zaterdag 2 februari 16 uur: lezing met aansluitend inleiding en voorstelling van de tentoonstelling en jaarboek 1984 door dhr. H. DE KOK, stadsarchivaris van Turnhout.

16u30: opening van de tentoonstelling en aanbieder van gratis drank aan de aanwezigen.

20 uur: sluiting eerste dag

zondag 3 februari 10 uur: opening tweede dag

19 uur: sluiting tentoonstelling ~

Toegang vrij.

VERSLAG KERSTAVONDWANDELING

Onze kerstavondwandeling kende op alle gebieden, behalve wat het weder betreft, een reuzesucces. Een hondertal kerstavondwandelaars boden zich aan voor een door het stormachtige weder avontuurlijk geworden tocht langs de boorden van de Aa en de Ouden Hofberg, richting Heggekapel waar een sfeervolle kerstavondmis, voorgegaan door pater Jan Wouters, in een zeer aangepast kader plaatsgreep. De muziek werd tot in de puntjes verzorgd door Eddy en Marc Verdonck en Carl De Bie, terwijl Walter Van den Branden voor wat Vlaamse doedelzakmuziek tekende. In de A.C.W. zaal te Poederlee lieten de pistolets met kaas en hesp zich smaken en vulde een flink stuk vlaai de gaatjes. Bij een goeie trappist of tripel werd gezellig nagepraat terwijl Mandus en Lena een gesmaakt folkloristisch optreden brachten met trekzak, mondharmonica en zang. Het was er zo gezellig dat - naar wij later vernamen - de laatsten pas op de morgen thuis kwamen. Spijtig genoeg is er van de hogere geestelijkheid verzet gekomen tegen onze kerstviering, dit in het kader van de rationalisering van de missen. Nochtans zal het bestuur stappen ondernemen om dit probleem bespreekbaar te maken. Wij houden U op de hoogte.

HEERLE

Heerle met haar merkwaardige Sint-Corneliuskapel heeft als gehucht van Poederlee een bijzonder statuut gekend. De heemkundige kring wil daar bijzondere aandacht aan schenken en reeds werd archiefwerk verricht omtrent haar geschiedenis. Mensen van Heerle die hieromtrent en over de werking van onze kring graag meer willen weten kunnen altijd terecht bij ons bestuurslid Dr.Paul Janssens, Heerle 42.

LIDGELD 1985

Reeds heel wat leden hebben geïnformeerd naar wanneer zij het lidgeld voor het werkjaar 1985 kunnen betalen. Nu is het zo dat ons werkjaar steeds begint op 1 maart zodat we Uw portemonnee nog wat rust gunnen om te bekomen van Uw eindejaarsuitgaven. Einde februari 1985 ontvangt U ons kontaktblad nr.9 waarin een betalingsformulier om Uw lidgeld te storten: ook deze maal 350,- frank waarin begrepen onze kontakt bladen en het jaarboek 1985. Natuurlijk mag U ook nu al Uw bijdrage storten of betalen aan een van de bestuursleden. Vergeet naam en adres niet te vermelden!

- 2 -

De stenen waarmee de put werd gebouwd konden duizend jaar of ouder zijn, aldus wijlen Raymond Peeters, stadsarchivaris van Turnhout.

Beide geschiedkundigen waren de mening toegedaan dat op de bovenvermelde plaats een woning had gestaan tussen 1480 en 1830.

Niemand te Gierle wist dat daar ooit een huis had gestaan en ook mijn ouders en grootouders, die nochtans altijd op het Hemeldonk gewoond hadden, hebben er nooit iets over verteld. Wie zou hier vroeger gewoond hebben? Mogelijk kan door onderzoek van grond- en meet boeken (voorlopers van onze huidige kadasters) en andere archiefstukken dit raadsel ontsluit worden.

Gierle, september 1979.

Gierle in 1793 .

In een van mijn vroegere aantekeningen vond ik volgende lijst terug, waarvan ik spijtig genoeg de herkomst niet noteerde. Zonder twijfel is ze overgenomen van een document uit het gemeentearchief van Gierle, bewaard in het Rijksarchief van Antwerpen.

Deze lijst geeft ons een uitstekend beeld van de handel en nijverheden in ons Gierle van 1793. Zeker en vast is deze lijst belangwekkend voor mensen die zich bezighouden met familiekunde en vele Gierlenaren zullen in een van deze namen een voorvader herkennen. Ook geeft deze lijst een uitstekend inzicht in de economische geschiedenis van ons dorp, temeer daar toendertijd de dorpen erg zelfvoorzienend waren.

Gemynde Gierle

Gierle D.J.1793

Leyst van alle die eenige coophandel ofte ambacht doen.

Fransus Eijskens

brouwer

Joannes Geijsels

winkelier-kleermaeker

Henricus Van de Perre

cuijper

Antoni Van Hertbruggen

beenhouwer

Fransus Bosch ('In den Eyk')

herbergier

Baes Oruyts

herbergier

Cornelius Roefs

winkelier

Jacobus Tirifaij

bakker

Cornelis Peeters

winkelier

Francis Agemans

winkelier-kleermaeker

Cornelis Stappaerts	timmerman
Cornelis Wouters	herbergier
Geert Wouters	molder
Jacobus Smolderen	brouwer
Peeter Costers	winkelier
Cornelis Van Hooghten	winkelier
Jan Baptist Jacobs	winkelier
Henricus De Backer	brouwer
Jan Baptist Bosch	schrijnwerker
Gaspar Peeters	smit
Joseph Van der Weerder	herbergier
Cornelis Gevers	raeymaeker'
Jan Baptist Raemaekers	herbergier
Hermanus Leijssen	coopman-herbergier
Frans Dierckx	herbergier
Theodoor Peeters	slagmolder
w(edu)we. Domien Neefs - Avonds	herbergierster
Peeter Thijs	timmerman-coopman in hout
Peter Jacobs	voerman-coopman
Jan Baptist Eijskens	herbergier
Jan Baptist Vervaart	schoenmaeker
Cornelis Vervaart	schoenmaeker
Marcelis Vermeeren	schoenmaeker

Deze lijst was verder ondertekend door P.fr. Jacobs, Agent M(unicipi)P(al) en R.Van Eijck, Adjoint.

Beide laatsten waren de vertegenwoordigers van het toen Franse gezag te Gierle. Vermelden we dat als pastoor toen fungeerde Adrianus Domen, als onderpastoor Laurentius Mermans en als burgemeester Frans Joseph Noydens, dan vinden we in deze lijst zonder twijfel bijna alle meest gegoeden van Gierle van die tijd terug.

Let op het relatief groot aantal brouwers, namelijk drie in getal: bier was in die tijd de normale dagelijkse drank van onze voorouders, wat de grote afzetmogelijkheden van de brouwer kan verklaren. Bovendien blijkt uit rekeningen van die tijd dat ook de burgemeester, daarvoor schout, F.J. Noydens brouwer was.

Langs de andere kant mogen wij ons niet laten misleiden door deze lijst. Uit onderzoek van andere bronnen blijkt immers dat de meeste van de bovenvermelde personen het opgegeven beroep uitoefenden in combinatie met de landbouwersstiel.

De oprichting van de banmolen te Gierle.

In 1499 werd door de toenmalige heer van Gierle besloten een wind molen op te bouwen.

Voorheen waren de Gierlenaren immers verplicht de banmolen van Lille, die tot de banaliteiten van het Turnhoutse domein behoorde, te gebruiken. De grondheer was immers ook heer over het water en de wind, zodat hij alleen een molen mocht bouwen en aldus de inwoners van zijn land kon verplichten mits vergoeding in zijn molen te laten malen. Het molenrecht was dus wat men noemt een grondheerlijk recht.

Om de verbinding tussen Lille en Gierle te verbeteren zodat de Gierlenaren gemakkelijker de molen van Lille konden bereiken, werd in 1471 een stenen brug gebouwd over de Haarlebeek op de oude weg Turnhout - Lille.

Op kerstdag 1500 maalden de inwoners van Gierle het graan op hun eigen molen, welke gewoontegetrouw een houten standaardmolen was. Hij werd opgetimmerd door Gijsbrecht van Schaluynen, meester timmerman te Turnhout. De molenstenen werden gehaald te Dordrecht in Holland.

Het hele project kostte 75 ponden 19 stuivers 8 deniers en 22,5 mijten: deels betaald door de Gierlenaren, deels door de heer van het Land van Turnhout, waartoe Gierle die tijd toen behoorde.

Deze domeinheer verpachtte zijn molenrecht aan de meestbiedende voor een periode van drie jaar.

Als tegemoetkoming voor de inspanningen en geldelijke bijdragen van de dorpingen verpachtte de heer, Filips de Schone, de nieuwe molen de eerste twintig jaar voor slechts " 31 mud rocx Turnhoutse mate", jaarlijks te betalen (31 mudden rogge).(1).

(1) - H.DE KOK, Lille in een notedop, in J.AERTS en J.WILLEMS, Lille het Croatendorp, Lille, 1981, blz.27-28.

- De eerste windmolen van Gierle, In Kempisch Museum, Antwerpen,(1890), dl.1, blz.236.

- J.DENYS, Inleidende nota over de lijst der heerlijkheden van Oost-Vlaanderen, In Cultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, Gent, (1948), blz.186.